

**PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO
PROGRAMŲ APRAŠAS****I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (toliau – Aprašas) parengtas siekiant: sutelkti švietimo bendruomenę spartesniems bendrojo ugdymo pokyčiams; susitarti dėl suderintų pradinio, pagrindinio bei vidurinio ugdymo programų tikslų ir mokinių ugdymo/si rezultatų – nuoseklios brandos įgyjant 21 a. būtinas kompetencijas; pagerinti bendrojo ugdymo kokybę, prieinamumą, perimamumą, tęstinumą, veiksmingumą.

2. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos (toliau – Bendrojo ugdymo programos) – tai nustatytiems ugdymo/si tikslams ir rezultatams pasiekti skirtos nuoseklios ugdymųjų veiklų sekos ir ugdymo/si proceso dalyvių sąveikos (mokytojo ir mokinio, mokinio ir mokinio, mokinio ir ugdymo/si aplinkų ir kt.), kuriamos ir per numatytą laiką realizuojamos valstybės, savivaldybės, mokyklos lygmenyse. Bendrojo ugdymo programas sudaro ugdymo/si tikslai ir uždaviniai, numatomi rezultatai ir jiems pasiekti skirtas ugdymo/si turinys (turinio sandai, ugdymosi procesas, aplinkos, vertinimas ir įsivertinimas).

3. Bendrojo ugdymo centre yra mokinyš ir jo ugdymasis. Bendrojo ugdymo programos užtikrina integralią socialinę, kultūrinę ir kognityvinę žmogaus brandą, mokymąsi, kaip autentišką, aktyvų patirties ir prasmės konstravimą sąveika ir dialogiškumu grindžiamoje ugdymosi aplinkoje.

4. Aprašą sudaro: Bendrosios nuostatos; Bendrojo ugdymo kaitos kryptys; Bendrojo ugdymo programų rengimo ir vykdymo principai; Bendrojo ugdymo programų paskirtis; Bendrojo ugdymo tikslai ir uždaviniai; Mokinių ugdymo/si rezultatai bendrojo ugdymo programose; Bendrojo ugdymo programų turinio struktūra; Ugdymo/si proceso bruožai ir jo dalyvių vaidmenys; Ugdymo/si aplinkos; Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas ir įsivertinimas; Bendrojo ugdymo kokybės užtikrinimas; Baigiamosios nuostatos.

5. Vadovaujantis Aprašu rengiami pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo turinį ir jo įgyvendinimą reglamentuojantys nacionaliniai ir kiti švietimo dokumentai, vykdomos bendrojo ugdymo programos.

6. Apraše vartojamos sąvokos:

6.1. **Ugdymo/si rezultatai** – asmens tam tikro lygio brandą, rodančios kompetencijos, numatytos pradinio, pagrindinio ar vidurinio ugdymo programoje.

6.2. **Mokymosi pasiekimai** – mokinio nuosekliai įgyjamos žinios ir supratimas, gebėjimai ir nuostatos, rodančios mokinio pažangą ugdymo/si procese ir vedančios link pradinio, pagrindinio ar vidurinio ugdymo programoje numatytų ugdymo/si rezultatų.

6.3. **Mokymas** – mokinio ir mokytojo įvairiapusė sąveika, mokytojo kuriamos aplinkybės skatinančios, mokinių įsigilinti į savo turimas žinias bei patirtį, aktyviai ieškoti ir autentiškai perprasti naują informaciją, atrandant asmenines prasmes.

6.4. **Mokymasis** – aktyvus supratimo, reikšmių, patirčių ir prasmų konstravimo procesas, informacijos apdorojimas, ankstesnių ir naujų žinių bei patirties susiejimas, aiškiai suvokiant mokymosi tikslą ir į jį orientuojantis, planuojant, veikiant, vertinant ir reflektuojant mokymosi procesą, pažangą bei pasiekimus.

6.5. **Savivaldus mokymasis** – procesas, kurio metu mokiniai savo iniciatyva išsiaiškina mokymosi poreikius, kelia tikslus, planuoja mokymąsi, susikuria/pasirenka mokymosi aplinką bei priemones, sau tinkamas mokymosi strategijas, įsivertina pasiekimus ir pažangą.

6.6. **Vertinimas** – ugdymosi ir mokymosi stebėjimas ir grįžtamasis ryšys, informacijos apie mokymosi procesus ir rezultatus rinkimas ir kaupimas, interpretavimas bei panaudojimas mokymo ir mokymosi kokybei užtikrinti:

6.6.1. **Formuojamasis (ugdomas) vertinimas** – mokytojų ir mokinių sąveika ugdymo/si procese teikianti abipusį savalaikį grįžtamąjį ryšį, kuris padeda mokiniui pagerinti mokymąsi, o mokytojui – pažinti mokinį ir pritaikyti mokymą siekiant kuo geresnių numatytų rezultatų. Formuojamojo vertinimo dėka mokiniai supranta, ką jie jau yra išmokę ir ką dar reikia išmokyti, nusistato savo pažangą mokymosi uždavinių (kriterijų) atžvilgiu.

6.6.2. **Įsivertinimas** – mokinio savo ugdymosi proceso, pasiekimų ir pažangos stebėjimas, vertinimas ir apmąstymas (refleksija).

6.6.3 **Diagnostinis vertinimas** – vertinimas siekiant išsiaiškinti mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą pradedant ir baigiant tam tikrą mokymosi etapą, kad būtų galima numatyti tolesnio mokymosi galimybes, suteikti pagalbą įveikiant sunkumus.

6.6.4. **Apibendrinamasis vertinimas** – vertinimas baigus programą, kursą, modulį ar kitą mokymosi etapą. Jo rezultatai formaliai patvirtina mokinio pasiekimus ugdymo programos pabaigoje.

6.7. **Vertinimo kriterijai** – iš anksto mokiniui žinomi ir suprantami reikalavimai žinioms ir gebėjimams, pagal kuriuos nustatomas jo pasiekimų lygis.

III. BENDROJO UGDYMO KAITOS KRYPTYS

7. Bendrąjį ugdymą reglamentuojantys dokumentai orientuoja į mokinių kompetencijų ugdymą, aktyvų mokymąsi bendradarbiaujant, jų poreikių pažinimą ir ugdymo turinio pritaikymą, lygias ugdymosi galimybes ir kt. Tačiau praktikoje neretai bendrasis ugdymas suprantamas kaip mokymas ir žinių perteikimas, vyrauja tradiciniai į dalykų žinių įsisavinimą sutelkti mokymo ir vertinimo būdai, fragmentiška ugdymo/si proceso dalyvių sąveika ir bendradarbiavimas, trūksta ugdymo turinio integralumo ir kontekstualumo, mokymosi tyrinėjant, praktiškai veikiant ir kuriant. Nepakankamai atsižvelgiama į individualius mokinių mokymosi poreikius, jų talentų įvairovę, mokymosi sunkumus.

8. Numatomos šios nuo švietimo reformos pradžios aktualios bendrojo ugdymo kokybės tobulinimo kryptys:

8.1. pasiekti, kad bendrasis ugdymas būtų grindžiamas mokinio ir mokytojo dialogine sąveika, mokiniams kuriant savo žinojimą, o mokykla taptų visiems mokiniams draugiška mokymosi, bendradarbiavimo ir kūrybos vieta;

8.2. kartu su mokiniais kurti jiems aktualų ir prasmingą, jų poreikių ir talentų įvairovei atvirą, integralų, į realių problemų sprendimą įtraukiantį, savivaldų mokymąsi skatinantį ugdymo turinį;

8.3. mažinti struktūrinio diferencijavimo ir individualizavimo vaidmenį pereinant prie personalizuoto autentiško, savivaldaus mokymosi;

8.4. tradicinį dalykinį akademinį mokymą keisti į ugdymo proceso dalyvių sąveika grindžiamą interpretacinį mokymąsi, orientuotą į kompetencijų plėtotę bei rengimąsi žmogiškiesiems gyvenimo vaidmenims;

8.5. perdėm teorinį mokymąsi keisti realių situacijų tyrinėjimu, problemų sprendimu, praktiniu žinių taikymu, siekiant teorinio ir praktinio mokymosi giluminio ryšio;

8.6. atsižvelgiant į mokinių patirtį naudojant skaitmenines technologijas, plėtoti virtualaus mokymosi ir bendradarbiavimo galimybes, kurti skaitmeninį turinį;

8.7. ugdymo/si procese prioritetinį dėmesį skirti ugdymąsi palaikančiam, savalaikį grįžtamąjį ryšį ir pagalbą mokantis teikiančiam vertinimui;

8.8. subalansuoti apibendrinamąjį ugdymosi rezultatų vertinimą derinant formalus ir neformalus (vertinimo aplankai, mokinio pasiekimų aprašai ir kt.) vertinimo būdus, pripažįstant neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimus;

8.9. bendrojo ugdymo programų įgyvendinimą grįsti, tarpusavio pasitikėjimo, bendradarbiavimo, darnaus veikimo kartu asmens ir valstybės ateities labai kultūra.

IV. BENDROJO UGDYMO PROGRAMŲ RENGIMO IR VYKDYMO PRINCIPAI

9. Rengiant ir vykdant bendrojo ugdymo programas laikomasi šių principų:

9.1. kokybiškas ugdymas/sis kiekvienam mokiniui. Pripažįstama ir gerbiama mokinių poreikių, patirčių, sugebėjimų bei talentų įvairovė. Kiekvienas mokinys skatinamas ir palaikomas siekiant jo lūkesčius ir galias atitinkančių aukščiausių ugdymosi tikslų ir rezultatų. 9.2. mokinių gilus mokymasis ir žinojimas. Įgyjant gyvenimui ir mokymuisi 21 a. svarbias kompetencijas, teorinės ir procedūrinės žinios siejamos su praktiniu išmanymu ir taikymais, ugdant vertybes ir požiūrius. Gilus mokymasis sąlygoja mokinių pasirinkimus, dialogiškumą, veiksmingą bendradarbiavimą ir komunikavimą, atsakingą, gamtą ir sociokultūrinę aplinką tausojantį elgesį, toleranciją, socialinį jautrumą.

9.3. pasirinkimas ir lankstumas. Pripažįstami mokinių individualūs mokymosi pasirinkimai ir jų mokymąsi veikianti visuomenės sociokultūrinė ir ekonominė kaita. Programos yra lanksčios, lengvai pritaikomos didėjančiam mokinių įvairovei, skirtingiems jų poreikiams bei patirtims, greitai kintančioms ugdymosi aplinkybėms.

9.4. kūrybiškumas ir inovatyvumas. Skatinamas mokinių atvirumas inovacijoms ir kūrybiškumas, sudarant sąlygas priimti, įgyvendinti ir kurti naujas idėjas mokantis, dalyvaujant mokyklos ir bendruomenės gyvenime.

9.5. įsipareigojimai ir aktyvumas. Mokiniai drąšinami prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi, kurti save ir savo žinojimą, prisiimti lyderio vaidmenį dalyvaujant grupės, klasės, mokyklos ir bendruomenės veiklose, pilietinėse iniciatyvose, integruojančiose gyvenimą mokykloje ir už jos ribų.

9.6. mokinių gerovė ir saugumas. Siekiama mokyklos ir vietos bendruomenės bendrystės. Mokinių patirtys, kuriamos ir išgyvenamos saugioje fizinės, protinės, emocinės ir socialinės gerovės aplinkoje, prisideda prie jų atsparumo neigiamai įtakai ugdymosi.

V. BENDROJO UGDYMO PROGRAMŲ PASKIRTIS

10. Bendrojo ugdymo programos sudaro sąlygas mokiniams būti, bendrauti, veikti, sėkmingai ugdytis besikeičiančiame globalios kultūrų įvairovės, socialinio ir ekonominio gyvenimo kontekste, įgyti kompetencijas įgalinančias mokytis, dirbti ir kurti, asmeniniu indėliu prisidedant prie savitos Lietuvos, Europos ir pasaulio bendruomenės bei pažangios ekonomikos darnaus vystymosi.

11. Bendrojo ugdymo programų paskirtis:

11.1. Pradinio ugdymo programa sudaro sąlygas bręsti mokiniui kaip asmenybei, plėtojant tvarius santykius su savimi, kitais žmonėmis, socialine ir kultūrine aplinka, įgyjant mokėjimo mokytis ir kitų bendrųjų bei dalykinių kompetencijų integralius pradmenis (elementarų bendrąjį raštingumą), kaip prielaidą tolesniam sėkmingam ugdymuisi.

11.2. Pagrindinio ugdymo programa sudaro sąlygas mokiniui išsiugdyti dorinės, socialinės, kultūrinės ir pilietinės, tautinės brandos pamatus, įgyjant mokėjimo mokytis ir kitų bendrųjų bei dalykinių kompetencijų integralius pagrindus (bendrąjį raštingumą), išbandyti save įvairiose mokslo, meninės raiškos, sporto, visuomeninės ir profesinės (darbo) veiklos srityse, apsispręsti dėl tolesnio mokymosi kelio pasirinkimo.

11.3. Vidurinio ugdymo programa sudaro sąlygas mokiniui pasiekti dorinės, socialinės, kultūrinės, pilietinės, tautinės brandos, įgyjant plataus konteksto galias mokymosi visą gyvenimą, kultūrinės, bendradarbiavimo, verslumo ir kitas bendrąsias bei pasirinktų ugdymosi sričių dalykines kompetencijas, profesinių kompetencijų pradmenis, apsispręsti dėl savo profesinės karjeros .

VI. BENDROJO UGDYMO PROGRAMŲ TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

12. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų tikslai:

12.1. Pasiekti, kad kiekvienas mokinys, pagal savo galimybes, taptų atsakinga ir kūrybinga asmenybe, veikliu piliečiu, gebėtų sėkmingai mokytis.

- 12.2. Sudaryti vienodas galimybes visiems mokiniams, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties, tautybės, amžiaus, lyties, pasiektų pagal savo sugebėjimus maksimalių ugdymosi rezultatų.
13. Pradinio ugdymo programos uždaviniai yra pasiekti, kad mokiniai:
- 13.1. taptų pasitikintys, aktyvūs, kūrybingi;
 - 13.2. bendradarbiautų su mokytojais, kitais suaugusiais ir bendraamžiais;
 - 13.3. dalyvautų mokyklos ir vietos bendruomenės gyvenime, įgytų asmeninio, tautinio, kultūrinio, pilietinio tapatumo pradmenis;
 - 13.4. sėkmingai mokytųsi, noriai tyrinėdami artimiausią aplinką ir sprenddami nesudėtingas kasdieninio gyvenimo problemas;
 - 13.5. įgytų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų integralius pradmenis (elementarų bendrąjį raštingumą).
14. Pagrindinio ugdymo programos uždaviniai yra pasiekti, kad mokiniai:
- 14.1. taptų orūs, atsakingi, iniciatyvūs, inovatyvūs, veiklūs, kūrybingi, socialiai jautrūs;
 - 14.2. bendradarbiautų įvairiose grupėse ir komandose;
 - 14.3. dalyvautų mokyklos gyvenime ir savivaldoje, visuomeniniame gyvenime, ugdytųsi asmeninį, tautinį, kultūrinį, pilietinį tapatumą;
 - 14.4. sėkmingai tikslingai mokytųsi, tyrinėdami ir sprenddami realaus gyvenimo problemas, motyvuotai ieškotų asmeninius polinkius ir talentus atitinkančios veiklos, tolesnio mokymosi ir profesinės karjeros krypties;
 - 14.5. įgytų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų integralius pagrindus (bendrąjį raštingumą).
15. Vidurinio ugdymo programos uždaviniai yra pasiekti, kad mokiniai:
- 15.1. taptų savarankiški, atsakingi už save ir kitus, kūrybingi, produktyvūs ir inovatyvūs, veiklūs, atviri įvairovei;
 - 15.2. gebėtų prisiimti lyderio vaidmenį bendradarbiaudami įvairiose grupėse ir komandose, dalyvautų mokyklos, bendruomenės ir visuomenės socialiniame, kultūriniame, ekonominiame gyvenime, įgytų su tolesne gyvenimo karjera susijusio tapatumo pradmenis;
 - 15.3. sėkmingai siektų savo pasirinktų mokymosi ir gyvenimo tikslų, realizuodami asmeninius polinkius ir talentus kintančioje mokymosi ir gyvenimo aplinkoje;
 - 15.4. įgytų plataus konteksto mokymosi visą gyvenimą, kultūrinės, bendradarbiavimo, verslumo ir kitas bendrąsias bei pasirinktų ugdymosi sričių dalykines kompetencijas, profesinių kompetencijų pradmenis.

VII. MOKINIŲ UGDYMO/SI REZULTATAI BENDROJO UGDYMO PROGRAMOSE

16. Bendrojo ugdymo programose pateikiami mokinių ugdymo/si rezultatai nusako jų kompetencijas gyventi, mokytis ir veikti asmeniniame, kultūriniame, pilietiniame, socialiniame ir/ar profesiniame kontekste. Ugdymo/si rezultatai siejami su tikslu pasirengti aukštesnio lygio ugdymo programai ir/ar profesinei veiklai. Ugdymo/si pagal bendrojo ugdymo programas rezultatai orientuojami į atitinkamus Europos ir Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygmenis.

17. Svarbiausi mokinių ugdymo/si pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas rezultatai – optimali asmenybės branda kaip mokinių įgytų bendrųjų bei dalykinių kompetencijų visuma. Šie integralūs ugdymo/si rezultatai sąlyginai suskirstomi į septynias kompetencijas:

- 17.1. asmenines;
- 17.2. mokėjimo mokytis;
- 17.3. komunikavimo;
- 17.4. pažinimo;
- 17.5. socialines-pilietines;
- 17.6. kultūrinės;
- 17.7. iniciatyvumo ir kūrybiškumo;

18. Šios kompetencijos integruoja bendrąsias, plėtojamąsias visose ugdymo turinio srityse, ir dalykines, įgyjamas mokantis atskirų dalykų, kompetencijas. Jų turinys išskleidžiamas Bendrosiose programose per mokinių mokymosi pasiekimus dviejų metų laikotarpiams, sudarant galimybes užtikrinti ugdymo(si) tęstinumą ir dermę tarp ugdymo programų ir sričių, palyginti ir perkelti skirtingose mokyklose įgyjamus pasiekimus, didinti programų atvirumą besimokančiųjų interesų ir galimybių įvairovei.

19. Mokinių ugdymo/si pagal bendrojo ugdymo programas rezultatus – kompetencijas sudaro šie komponentai:

	Pradinis ugdymas	Pagrindinis ugdymas	Vidurinis ugdymas
Žinios ir supratimas	pagrindinės bendrosios žinios ir supratimas apie mokymosi ir gyvenimo sričių faktus, reiškinius, procesus, paprastas procedūras bei praktinį jų taikymą;	teorinės žinios ir supratimas apie mokymosi ir gyvenimo sričių faktus, principus, procesus ir bendrąsias sampratas, dėsningumus, procedūras bei praktinį jų taikymą;	teorinės ir praktinės plataus konteksto pakankamai gilos pasirinktų mokymosi ir gyvenimo sričių žinios ir konceptualus supratimas apie faktus, principus, procesus, dėsnius, sudėtingas procedūras bei praktinį jų taikymą;
Gebėjimai	bendrieji pažintiniai (loginio, intuityviojo ir kūrybinio mąstymo) ir bendrieji praktiniai (žinių taikymo, veiklos būdų, priemonių naudojimo ir kt.) gebėjimai; komunikavimo ir bendradarbiavimo, kūrybiškumo ir iniciatyvumo, pilietiškumo, veiklos gebėjimai, reikalingi atliekant paprastas užduotis ir sprendžiant nesudėtingas kasdieninio gyvenimo bei artimiausios aplinkos problemas, apmąstant savo veiklą ir jos rezultatus;	sudėtingesnio mąstymo gebėjimais grindžiami pažintiniai (loginio, intuityviojo, kūrybinio, kritinio mąstymo) ir sudėtingesnėmis procedūromis grindžiami praktiniai (žinių taikymo, veiklos būdų, priemonių naudojimo) gebėjimai; komunikavimo, bendradarbiavimo, pilietiškumo, kūrybiškumo ir iniciatyvumo, veiklos ir refleksijos gebėjimai, reikalingi iššūkiams įveikti ir realioms problemoms spręsti; savęs pažinimo ir tolesnio mokymosi krypties pasirinkimo gebėjimai;	teorinio mąstymo gebėjimais grindžiami pažintiniai (loginio, intuityviojo, kūrybinio, kritinio, produktyviojo mąstymo) ir sudėtingomis procedūromis bei technologijomis grindžiami praktiniai (sudėtingų žinių sistemų taikymo, veiklos būdų, atsakingo įrangos, priemonių naudojimo) gebėjimai; pilietiškumo; verslumo, lyderystės, komunikavimo, kūrybiško naujovių įgyvendinimo, mokymosi ir veiklos iššūkių įveikimo bei kritinių situacijų valdymo, refleksijos, orientavimosi profesijų pasaulyje ir apsisprendimo dėl asmeninės karjeros gebėjimai;
Nuostatos	bendradarbiaujant su mokytoju, kitais ugdytojais, bendraamžiais, domėtis, smalsauti, tyrinėti, norėti pažinti, kurti, imtis atsakomybės už savo mokymąsi arba kitos	savarankiškai imtis iniciatyvos, domėtis įvairiomis gyvenimo sritimis, atrasti savo stipriąsias puses ir talentus, prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi arba kitos veiklos atlikimą, priimamus sprendimus	imtis iniciatyvų kurti, aktyviai veikti, pozityviai keisti aplinką, prisiimti atsakomybę už darbo arba mokymosi veiklą, jos vertinimą ir gerinimą, atkakliai ieškoti problemų sprendimo, prisiimti lyderio vaidmenį, savarankiškai ir pozityviai elgtis atsivėlgiant į aplinkybes,

	veiklos atlikimą, savarankiškai priimti kasdieninius sprendimus ir pozityviai elgtis savo ugdymosi ir gyvenimo aplinkoje, mokytis ir kurti kartu su kitais žmonėmis.	asmeniniame, socialiniame, pilietiniame, kultūriniame kontekste, pozityviai elgtis atsižvelgiant į aplinkybes, konstruktyviai veikti, bendradarbiauti su kitais žmonėmis.	priimti savarankiško mokymosi, atkaklaus darbo ir kitokios veiklos iššūkius, konstruktyviai bendradarbiauti ir dirbti komandoje su kitais žmonėmis.
--	--	---	---

VIII. BENDROJO UGDYMO PROGRAMŲ TURINIO STRUKTŪRA

20. Bendrojo ugdymo programų turinį sudaro ugdymo(si) sričių ir dalykų turinys, mokymosi medžiaga ir priemonės, kiti informacijos šaltiniai, su kuriais dirba mokiniai mokydami ir plėtodami savo kompetencijas.

21. Bendrojo ugdymo programų turinys yra aktualus ir prasmingas mokiniams, atviras jų poreikių ir talentų įvairovei, integralus, įtraukiantis į realių problemų sprendimą, skatinantis savivaldų mokymąsi ir savo žinojimo kūrimą. Jis sudaro mokiniams galimybes tyrinėti, spręsti problemas apmąstant jas iš skirtingų perspektyvų ir praktiškai veikti pritaikant skirtingų sričių žinias bei gebėjimus.

22. Siekiant, kad mokiniai susiformuotų visuminį pasaulio vaizdą ir įgytų gyvenime būtinas kompetencijas, bendrojo ugdymo programų turinys integruojamas taikant įvairius modelius: asmenybinę ir sociokultūrinę integraciją, visų ar kelių ugdymo sričių/dalykų integraciją (vidinę ir tarpdalykinę), prioritetinių temų (sveikos gyvensenos, saugos, verslumo, karjeros ugdymo ir kt.) integraciją į turinį, integraciją temos, metodo, problemos pagrindu ir kt.

23. Bendrojo ugdymo programų turinys sudaro mokiniams galimybes pasirinkti aktualius dalykus/modulius, saviraiškai skirtas formalias ir neformalias švietimo programas, padedančias pasiekti ugdymo/si tikslų, geresnių ugdymosi rezultatų, plėtoti talentus.

24. Bendrojo ugdymo programų turinyje gali būti integruojamos įvairios specializuoto (dailės, sporto, muzikos, šokio ir kt.) ar savito ugdymo programos. Tokiu atveju programos turinys sudaromas iš bendrojo ugdymo dalykų/modulių ir privalomų bei pasirenkamų specializuoto ar savito ugdymo krypties dalykų/modulių.

25. Kuriamas interaktyvus skaitmeninis bendrojo ugdymo programų turinys, teikiantis naujas, tik virtualioje erdvėje prieinamas mokinių ugdymo/si galimybes.

26. Mokyklos ir mokytojai, siekdami mokyklos tikslų kartu su mokiniais, jų tėvais ir vietos bendruomene formuoja mokyklos ir klasės lygmens turinį bei kuria sąlygas jo įgyvendinimui.

27. Pradinio ugdymo programos turinys sąlygiškai skirstomas į šešias ugdymo/si sritis:

27.1. dorinis ugdymas;

27.2. kalbinis ugdymas;

27.3. matematinis ugdymas;

27.4. socialinis ir gamtamokslinis ugdymas;

27.5. meninis ugdymas;

27.6. sveikatos saugojimas ir stiprinimas.

28. Pradinio ugdymo programos turinyje bendrųjų kompetencijų pradmenų ugdymui/si tenka didesnis svoris, nei dalykinių. Kiekviena ugdymo/si sritis skirta visų bendrųjų ir visų ar kelių dalykinių kompetencijų integravimui pradmenims plėtoti.

29. Pradinio ugdymo programos sudaro galimybes mokiniams pasirinkti alternatyvius modulius (etikos ar tikybos, užsienio kalbos, menų, kūno kultūros ir kt.).

30. Pagrindinio ugdymo programos turinį sudaro penkios, giminingus dalykus apjungiančios, ugdymo/si sritys:

30.1. dorinis ugdymas (etika arba tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos tikyba);

30.2. kalbos (lietuvių kalbos ir literatūros; baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių ir kitos gimtosios kalbos; anglų, prancūzų, rusų, vokiečių ir kitos užsienio kalbos);

30.3. matematinis, gamtamokslinis ir technologinis ugdymas (matematika; integruotas gamtos mokslų kursas; biologija, fizika, chemija; technologijos; informacinės technologijos ir kt.);

30.4. socialinis ugdymas (istorija, geografija, ekonomika ir verslumas, kūno kultūra, žmogaus sauga ir kt.);

30.5. meninis ugdymas (dailė, muzika, teatras, šokis, šiuolaikiniai menai ir kt.).

31. Pagrindinio ugdymo programoje mokomasi atskirų ir/ar integruotų dalykų plėtojant bendrųjų ir dalykinių kompetencijų integralius pagrindus.

32. Pagrindinio ugdymo programos sudaro galimybes mokiniams pasirinkti alternatyvius dalykus/modulius (etikos ar tikybos, užsienio kalbos, kūno kultūros, technologijų, menų ir kt.).

33. Vykdamt antrąją pagrindinio ugdymo programos dalį gali būti išskiriama privalomoji ir pasirenkamoji turinio dalys, sudarant mokiniams galimybes pasirinkti teorinius ar praktinius dalykų modulius, profesijos pradmenų programas, savanorystę, socialinę veiklą bendruomenėje, išbandant save įvairiose mokymosi srityse, susipažįstant su profesijų ir darbo pasauliu.

34. Vidurinio ugdymo programos turinį sudaro šešios, giminigus dalykus apjungiančios, ugdymo/si sritys:

34.1. dorinis ugdymas (etika arba tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos tikybos);

34.2. kalbos (lietuvių kalba ir literatūra; baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių ir kitos gimtosios kalbos; anglų, prancūzų, rusų, vokiečių ir kitos užsienio kalbos);

34.3. matematika ir gamtamokslinis ugdymas (matematika; biologija, fizika, chemija, integruotas gamtos mokslų kursas, informacinės technologijos ir kt.);

34.4. socialinis ugdymas (istorija, geografija, integruotas istorijos ir geografijos kursas, kūno kultūra, teisė, filosofija, ekonomika ir verslumas, psichologija ir kt.);

34.5. meninis ugdymas (dailė, muzika, teatras, šokis, grafinis dizainas, fotografija, filmų kūrimas, kompiuterinės muzikos technologijos ir kt.);

34.6. technologinis ugdymas (technologijos, integruotas menų ir technologijų kursas ir kt.)

35. Vidurinio ugdymo programoje mokiniams sudaromos plačios turinio pasirinkimo galimybės, gilinant bendrąsias bei pasirinktų ugdymosi sričių dalykines kompetencijas, įgyjant profesinių kompetencijų pradmenis.

36. Programos turinį sudaro privaloma ir laisvai pasirenkama dalys. Privaloma turinio dalis susideda iš privalomų (lietuvių kalba ir matematika) ir privalomai pasirenkamų dalykų ir/ar modulių (iš užsienio kalbų, dorinio, gamtamokslinio, socialinio, meninio, technologinio ugdymo sričių), kurie skiriasi turinio gilumu ir platumu. Laisvai pasirenkamą turinio dalį sudaro dalykų kursai ir/ar moduliai pateikti bendrosiose programose bei parengti mokyklose pagal mokinių poreikius ir mokyklos tikslus.

IX. UGDYMO/SI PROCESO BRUOŽAI IR JO DALYVIŲ VAIDMENYS

37. Bendrojo ugdymo programose ugdymo/si procesas grindžiamas mokytojo ir mokinio, mokinio ir mokinio, mokinio ir ugdymo/si aplinkų ir kt. sąveika, yra atviras besimokančiųjų skirtingam žinojimui, turimai patirčiai, jų poreikių, talentų, mokymosi tempo ir stilių įvairovei.

38. Ugdymo/si procesas yra:

38.1. įdomus, patrauklus, prasmingas, motyvuojantis, dinamiškas, inovatyvus, kuriantis pozityvaus bendravimo, iniciatyvų, entuziazmo, dalyvavimo, lyderystės situacijas, kupinas išskirtinių įvykių, projektų, akcijų, pramogų;

38.2. interaktyvus, grindžiamas dialogo kultūra, skatina mokinius bendradarbiauti, spręsti problemas, mokytis vienas iš kito, dalintis patirtimi, diskutuoti, veikti realiose ir virtualiose komandose.

38.3. integralus, sukuriantis vieningą pasaulio vaizdą, požiūrių bei vertybių visumą. Mokiniai tyrinėja realaus ir virtualaus pasaulio objektus bei reiškinius, sprendžia gyvenimiškas problemas, kuria ir įgyvendina idėjas. Išnyksta ribos tarp intuityvaus jausminio ir racionalaus pažinimo, mokymosi realiose ir virtualiose aplinkose, tarp atskirų pamokų, ugdymosi klasėje, mokykloje ir už jos ribų, formaliojo ir neformaliojo ugdymosi.

38.4. personalizuotas, skatinantis autentišką, patirtinį, savivaldų mokinių mokymąsi. Mokiniai patys kuria savo žinojimą, remdamiesi jau turima patirtimi, įgydami ir reflektuodami naujas patirtis;

38.5. kontekstualus, susiliejančias mokymąsi ir mokinio saviraiškų dalyvavimą mokyklos, šeimos ir bendruomenės gyvenime. Mokymosi situacijas, kuriose tiriama, atrandama, mąstoma, kuriama, išgyvenama, kuria patys mokiniai, mokytojai, tėvai ir kiti ugdymo/si procese dalyvaujantys suaugusieji ar bendraamžiai. Mokomasi įvairioje sociokultūrinėje aplinkoje, derinami mokinių, jų šeimų, mokyklos, vietos bendruomenės ir valstybės lūkesčiai;

38.6. grindžiamas mokinio supratimu ir parama jam. Mokytojai pažįsta ir supranta mokinius, įžvelgia jų sėkmes, talentus, mokymosi, savijautos bei elgesio problemas, paskatina ir paremia mokinius, teikia jiems būtiną pagalbą, telkia švietimo pagalbos specialistus ir bendruomenę problemų įveikimui.

39. Ugdymo/si procese informacinės komunikacinės technologijos (kompiuteriai, planšetiniai kompiuteriai, interaktyvios lentos, mobilieji telefonai, fotoaparatai, laboratorinė įranga ir kt.) panaudojamos, kaip turinio šaltinis, tyrinėjimų ir žinių kūrimo įrankiai, mokymo ir mokymosi organizavimo, bendradarbiavimo komandose ir tinkluose, vertinimo ir įsivertinimo erdvė.

40. Mokykloje užtikrinama lanksti laiko vadyba, leidžianti skirtingomis formomis, būdais, skirtingu tempu siekti ugdymo/si tikslų ir rezultatų. Gali būti sudaromi mokinių individualūs mokymosi planai, kuriuose mokytojo padedami, mokiniai numato savo ugdymosi tikslus ir jų siekimo būdus. Mokiniais sudaromos sąlygos dalyvauti ugdymo karjerai programoje, neformalaus ugdymo programose, socialinėje veikloje, savanorystės iniciatyvose, mokyklos savivaldoje ir kt.

41. Mokykloje sukuriama sistema apimanti ankstyvą mokinių žemų pasiekimų ir kitų mokymosi sunkumų nustatymą, pažangos stebėjimą ir savalaikį pagalbos teikimą mokiniui, jį mokantiems mokytojams bei tėvams. Mokiniais turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, pradinio, pagrindinio ar vidurinio ugdymo programa gali būti pritaikoma bei individualizuojama, ją įgyvendinant per trumpesnę ar ilgesnę laiką nei numatyta.

42. Mokykla, siekdama užtikrinti ugdymo turinio ir proceso atitikimą mokinių poreikiams, bendradarbiauja su kitomis formaliojo ir neformaliojo ugdymo, švietimo pagalbos paslaugas teikiančiomis įstaigomis, tarpinstitucinėmis komandomis, švietimo konsultantais, ir kt.

43. Mokytojai, įgyvendinantys bendrojo ugdymo programas, yra atviri pokyčiams ir naujovėms, autonomiški, profesionalūs, išmanantys mokomųjų dalykų turinį bei didaktiką, lyderiai, atsakingi mokinių mokymosi vadybininkai, efektyvių ugdymo/si aplinkų ir situacijų kūrėjai, mokinių mokymosi tyrėjai bei ekspertai. Jie nuolat ieško, mokosi, bendradarbiauja tarpusavyje, komandose ir tinkluose, reflektuodami profesinę veiklą ir patirtį tobulina savo kompetencijas.

44. Mokytojų santykiai su mokiniais grindžiami pasitikėjimu mokinio galimybėmis, ugdančiąja sąveika, mokytojai atlieka žinojimo ekspertų vaidmenį ir skatina mokinius (pagal jų galias) prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi. Mokytojai kartu su mokiniais numato ugdymosi tikslus, planuoja mokymąsi, vertina ir reflektuoja mokymosi procesą, pažangą ir pasiekimus.

45. Mokytojai geba profesionaliai atpažinti mokinių poreikius, įžvelgti mokymosi ir socialiai problemiškas sritis (specialiuosius ugdymosi poreikius, problemišką elgesį, socialinės nelygybės požymius ir kt.) ir imtis jų savalaikio sprendimo – pritaikyti ugdymo metodus, bendradarbiauti tarpusavyje ir su švietimo pagalbos specialistais, tarpinstitucinėmis komandomis, tėvais.

46. Mokytojai yra įvaldę informacines komunikacines technologijas ir pritaiko jas ugdymo turinio kūrimui, ugdymosi planavimui ir organizavimui, mokinių mokymosi proceso bei pažangos stebėjimui ir vertinimui, bendradarbiavimui su kitais pedagogais ir švietimo pagalbos specialistais, tėvais.

47. Pradinio ugdymo programa užtikrina darnų perėjimą į formalųjį ugdymą ir ugdymosi tęstinumą, atsižvelgiant į mokyklą pradėjusių lankyti vaikų ugdymosi patirčių bei mokymosi tempo įvairovę.

48. Mokykloje užtikrinamas ne tik kokybiškas vaiko ugdymas/sis, bet ir priežiūra, personalizuotas vadovavimas vaiko mokymuisi, glaudūs ryšiai su tėvais (globėjais).

49. Tėvai (globėjai) dalyvauja pradinio ugdymo programos įgyvendinimo procese, išsako lūkesčius dėl savo vaiko ugdymosi proceso, tikslų, rezultatų, saviraiškos galimybių, informuoja pedagogus apie vaikų poreikius. Tėvams (globėjams) teikiama išsami savalaikė informacija apie jų vaikų ugdymąsi.

50. Pradinio ugdymo programą įgyvendina arba vienas pradinio ugdymo mokytojas, išmanantis visų ugdymo/si sričių turinį bei didaktikas, gebantis kurti sėkmingą mokinių ugdymąsi laiduojantį mokymosi procesą, arba pradinio ugdymo mokytojas ir vienas ar keli mokytojai dalykininkai (užsienio kalbos, tikybos, menų), išmanantys pradinio ugdymo didaktiką. Švietimo pagalbą pradinio ugdymo programoje teikia specialistai (psichologas, logopedas, specialusis pedagogas ir kt.), mokytojai padėjėjai. Pradinio ugdymo mokytojas integruoja visų ugdytojų veiklą į visuminį procesą. 51. Pradinių klasių mokytojas su mokiniais, jų tėvais (globėjais), mokyklos švietimo pagalbos specialistais tariasi dėl mokinio individualių ir visos klasės ugdymosi tikslų ir rezultatų, ugdymosi proceso personalizavimo, aplinkų pritaikymo ir ugdymosi priemonių pasirinkimo.

52. Pradinių klasių mokytojas ne tik vadovauja vaiko mokymuisi, bet ir užtikrina jopriežiūrą.

53. Pagrindinio ugdymo programa užtikrina ugdymosi tęstinumą ir darnų mokinio perėjimą prie integruotų ar atskirų dalykų mokymosi, formalaus vertinimo, ugdymosi aplinkų kaitos, didesnio savarankiškumo ir atsakomybės už savo mokymąsi.

54. Ugdymo/si procese atsižvelgiama į paauglystės amžiaus mokinių psichologinius ypatumus ir jų kaitą, skirtingą brendimo tempą, skirtingus jaunesnio ir vyresnio amžiaus paauglių interesus ir poreikius.

55. Tėvai (globėjai) įtraukiami į mokyklos bendruomenės ir klasės gyvenimą, kartu su jais aptariami jų vaiko ugdymasis, mokymosi tikslai ir numatomi rezultatai, saviraiškos galimybės, tolesnio mokymosi krypties pasirinkimo ir kiti klausimai. Tėvams (globėjams) teikiama išsami savalaikė informacija apie jų vaiko ugdymosi pasiekimus ir pažangą.

56. Pagrindinio ugdymo programoje dirbantys profesionalūs mokytojai dalykininkai, švietimo pagalbos ir kiti specialistai, karjeros konsultantai bendradarbiauja tarpusavyje: dalinasi informacija reikalinga mokinių poreikiams pažinti ir ugdymui personalizuoti, derina ir integruoja dalykų turinį, mokymo ir vertinimo metodus, kartu formuoja pasirenkamąjį ugdymo/si turinio dalį, konsultuoja mokinius mokymosi krypties pasirinkimo klausimais.

57. Vidurinio ugdymo programoje užtikrinamas kryptingas ankstesnio mokymosi tęstinumas, subalansuotas teorinis ir praktinis mokymasis (teorija parengia praktiniam darbui, o praktinio darbo patirtis sustiprina teorinį mokymąsi).

58. Ugdymo/si procesas grindžiamas aukštesnių mąstymo gebėjimų ir problemų sprendimo reikalaujančia projektine tiriamąja ir kūrybine veikla.

59. Vidurinio ugdymo programoje kiekvienas mokinys susidaro individualų mokymosi planą iš privalomų, privalomai ir laisvai pasirenkamų dalykų ir/ar modulių. Individualus planas orientuojamas į mokinių kompetencijų plėtotę, apsisprendimą ir pasirengimą tolesniam mokymuisi, būsimai profesinei veiklai.

60. Mokiniai susidaryti individualų mokymosi planą padeda karjeros konsultantas, klasei vadovaujantis mokytojas, kiti specialistai. Jie remiasi mokinio lūkesčiais, mokymosi pasiekimais, polinkiais, stiprybėmis, profesiniais siekiais ir kt. Mokykla sudaro sąlygas mokinio individualiame plane numatytiems pasirinkimams įgyvendinti. Ilgalaikėse klasėse/grupėse mokosi skirtingų pasiekimų mokiniai, pasirinkę įvairias tolesnio mokymosi kryptis.

61. Tėvai (globėjai) įtraukiami į mokyklos bendruomenės gyvenimą, dalyvauja mokiniui susidarant individualų planą, supažindinant mokinius su darbo ir profesijų pasauliu.

62. Vidurinio ugdymo programą įgyvendinanti mokykla, siekdama padėti kiekvienam mokiniui apsispręsti dėl tolesnio mokymosi bei sudaryti sąlygas rizikos grupės mokiniams mokytis kitokiose, jų poreikius geriau atitinkančiose aplinkose, bendradarbiauja su įvairiais partneriais: kitomis bendrojo ugdymo, profesinėmis ir/ar aukštosiomis mokyklomis, verslu, nevyriausybinėmis organizacijomis, valstybės įstaigomis, kūrėjais, mokslininkais ir kitų sričių profesionalais. Mokyklos naudojami praktinėmis jaunimo kūrybingumo ir verslumo ugdymo programomis.

63. Vidurinio ugdymo programoje dirba profesionalūs mokytojai dalykininkai ir kiti pedagogai, karjeros konsultantai. Jie bendradarbiauja tarpusavyje padėdami mokiniams pasirinkti mokymosi kelią ir susidaryti individualų mokymosi planą, formuoja pasirenkamąjį ugdymo/si turinį, kuria galimybes mokiniams susipažinti su darbo ir profesijų pasauliu.

X. UGDYMO/SI APLINKOS

64. Ugdymo/si aplinką sudaro mokyklos, namų, užmokyklinių ugdymo įstaigų/cenrų, gamtinė, socialinė ir kultūrinė bendruomenės aplinka. Mokyklos aplinka skatina veiksmingą ugdymąsi ir turiningą dalyvavimą bendruomenės gyvenime.

65. Mokykloje visi jaučiasi saugiai, patogiai, jaukiai. Santykiai tarp mokinių, jų tėvų, mokytojų ir administracijos, kitų mokyklos darbuotojų pagarbūs, konstruktyvūs, geranoriški, tolerantiški, lygiavertiški, grindžiami bendradarbiavimu. Mokiniai jaučia paramą, jais pasitikima, pripažįstami jų poreikiai, lūkesčiai, nuomonės. Pedagogai pozityviai priima kiekvieną mokinį, geba valdyti kritines elgesio situacijas, įveikti iššūkius.

66. Mokinių aktyviam mokymuisi pritaikomos mokyklos ir mokymosi už mokyklos ribų (gamtoje, muziejuose, vietos bendruomenėje, darbovietėse ir kt.) erdvės. Mokyklose sukuriama aplinkos mokinių grupių ir individualiam darbui, jų poilsiui, mokytojų bendradarbiavimui, tėvų dalyvavimui mokyklos gyvenime.

67. Ugdymo/si aplinkos modernios, aprūpintos mokymuisi reikalingomis priemonėmis ir įranga, kitais mokymosi ištekliais, informacinėmis komunikacinėmis technologijomis, daugialypėmis terpėmis (teksto, garso, grafikos, muzikos, vaizdo, interneto). Jos yra saugios, sveikos, patogios, lengvai pertvarkomos, įvairiai panaudojamos, realios ir virtualios.

68. Virtualiose ugdymo/si aplinkose yra laisvai prieinamos skaitmeninės priemonės, nuotolinio mokymosi programos, mokymuisi skirtos interneto svetainės, socialiniai tinklai, bendravimo ir bendradarbiavimo aplinkos ir kt.

69. Mokykla, kurdamą ugdymo/si aplinkas, bendradarbiauja su tėvais (globėjais), vietos bendruomene, valdžios institucijomis, verslo įmonėmis ir įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis ir kitais socialiniais partneriais. Mokiniai yra lygiaverčiai ugdymo/si aplinkų kūrimo ir keitimo iniciatoriai ir dalyviai, prisideda savo idėjomis bei darbais.

70. Pradinio ugdymo programa įgyvendinama valstybinėse, savivaldybių ir nevalstybinėse pradinėse, pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose, mokyklose-darželiuose, progimnazijose, gimnazijose, specialiosios paskirties mokyklose, daugiafunkciniuose centruose ir kitose švietimo įstaigose.

71. Pradinio ugdymo programą įgyvendinančios mokyklos aprūpinamos vaikų ugdymui/si būtinomis mokymosi priemonėmis, įrengiamos vaikams pritaikytos mokymosi, buities, žaidimų ir poilsio erdvės, užtikrinama suaugusiojo priežiūra.

72. Pagrindinio ugdymo programa įgyvendinama valstybinėse, savivaldybių ir nevalstybinėse pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose, progimnazijose, gimnazijose, specialiosios paskirties mokyklose, profesinio mokymo centruose, jaunimo ir kitose savito ugdymo mokyklose, kitose švietimo įstaigose.

73. Pagrindinio ugdymo programą vykdančios mokyklos aprūpinamos laboratorine ir technologine įranga, įvairiomis kitomis mokymosi priemonėmis, kurios sudaro sąlygas mokinių saviraiškai, tyrinėjimams, kūrybai, praktinei ir kitai aktyviai veiklai. Kartu su socialiniais partneriais mokiniams kuriamos galimybės mokytis už mokyklos ribų, susipažinti su darbo ir profesijų pasauliu.

74. Vidurinio ugdymo programa įgyvendinama valstybinėse, savivaldybių ir nevalstybinėse vidurinėse mokyklose, gimnazijose, specialiosios paskirties mokyklose, profesinio mokymo centruose/mokyklose, savito ugdymo mokyklose, kitose švietimo įstaigose.

75. Vidurinio ugdymo programą įgyvendinančioje mokykloje kuriama aplinka palanki mokinių teoriniam ir praktiniam mokymuisi, savarankiškam ir komandiniam darbui, rengimuisi karjerai ir verslumo ugdymui. Mokyklos aprūpinamos laboratorine ir technologine įranga, kuri sudaro mokiniams galimybes atlikti sudėtingas užduotis ir tyrimus rengiantis mokymuisi aukštojoje ar profesinėje mokykloje, profesinei veiklai.

76. Vidurinio ugdymo programą įgyvendinančios mokyklos bendradarbiauja su aukštosiomis ir profesinėmis mokyklomis sudarant galimybes mokiniams pasinaudoti jų turimais specialistais ir laboratorine bei gamybine įranga.

XI. MOKINIŲ PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMAS IR ĮSIVERTINIMAS

77. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas bei įsivertinimas yra neatsiejama ugdymo/si dalis, padedanti siekti pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose iškeltų tikslų ir numatytų mokinių ugdymo/si rezultatų.

78. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tikslai:

78.1. nustatyti mokinių pasiekimų lygį bei pažangą, išsiaiškinti kiekvieno stipriąsias puses, ugdymosi poreikius ir kartu su mokiniu bei jo tėvais (globėjais) priimti sprendimus dėl tolesnio mokymosi žingsnių, mokiniui būtinos pagalbos;

78.2. palaikyti mokymąsi ir teikti savalaikį grįžtamąjį ryšį mokiniams, gerinant mokymosi proceso kokybę;

78.3. apibendrinti, susumuoti atskiro mokymosi laikotarpio (baigiant trimestrą/pusmetį, mokslo metus) ar mokymosi pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programą rezultatus.

79. Ugdymo/si procese ypač svarbus yra mokytojo ir mokinio sąveika grįstas mokymąsi palaikantis formuojamasis vertinimas. Mokytojas stebi mokinių mokymąsi: sąveiką su mokymosi aplinka, įsitraukimą, pastangas, mokymosi būdus, sėkmes bei sunkumus ir padeda suprasti, kas jau išmokta, ko dar reikia mokytis, kaip įveikti sunkumus ir kurie mokymosi būdai veiksmingi.

80. Įsivertinimas grindžiamas mokytojo paskatinta mokinio savistaba, padedančia suprasti ir reflektuoti mokymosi procesą, pažangą ir pasiekimus.

81. Vertinimo ir įsivertinimo metodai bei procedūros, vertinami ir įsivertinami ugdymosi rezultatai, vertinimo informacijos panaudojimas atitinka pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose keliamus ugdymosi tikslus ir numatytus rezultatus. Pripažįstama, kad mokiniai daug išmoksta savarankiškai (savaiminio mokymosi rezultatai) už mokyklos programos ribų, dalyvaudami neformaliose švietimo programose ir kitoje veikloje.

82. Vertinant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių pasiekimus ir pažangą, remiamasi bendrojo ugdymo dokumentuose apibrėžtais ugdymo/si rezultatais arba konkrečiam mokiniui pritaikytoje ugdymo programoje numatytais pasiekimais.

83. Kompetencijos, ypač nuostatų dėmuo, vertinamas ir įsivertinamas mokinių ir mokytojo sąveikoje, dialoguose, diskusijose, renkant ir kaupiant kokybinius kompetencijų įrodymus (mokinių darbai, įvertinimai, įsivertinimai, komentarai, refleksijos) vertinimo aplankuose (portfolio, e-portfolio).

84. Kognityvinių gebėjimų vertinimas (diagnostinio vertinimo užduotys, kontroliniai ir kiti vertinimo darbai, standartizuoti testai, nacionaliniai ir tarptautiniai mokinių pasiekimų tyrimai ir patikrinimai) vykdomas taikant mokiniams iš anksto žinomus, su jais aptartus kriterijus ir apima tris dėmenis:

84.1. žinias ir supratimą (faktai, informacija, sąvokos, dėsniumai, teiginiai, simboliai, vienetai, pavyzdžiai, reikalingos priemonės), kurie būtini, kad mokiniai sėkmingai įsitrauktų į pažintines veiklas. Vertinant faktines žinias tikrinama, kaip mokiniai įsimena, atpažįsta, apibrėžia, aprašo, nusako, iliustruoja pavyzdžiais, pasirenka priemones.

84.2. žinių taikymo gebėjimus, kurie apima įvairių situacijų supratimą ir žinių panaudojimą problemoms tose situacijose spręsti. Vertinami mokinių gebėjimai palyginti, priešpastyti, klasifikuoti, modeliuoti, susieti, interpretuoti, rasti sprendimus, paaiškinti parodant supratimą.

84.3. aukštesniuosis mąstymo gebėjimus, būtinus sprendžiant problemas, kuriant paaiškinimus, darant išvadas, priimant sprendimus, perkeliant įgytas žinias į naujas situacijas. Vertinami gebėjimai analizuoti, apibendrinti, interpretuoti, integruoti žinias, numatyti, prognozuoti, sudaryti, sukurti, formuluoti išvadas, apibendrinti informaciją ir pritaikyti naujoms situacijoms, kritiškai vertinti, argumentuoti, reflektuoti.

85. Kriterijus vertinimui ugdymo/si procese nustato mokytojai arba mokytojo padedami patys mokiniai. Standartizuotų testų, tarptautinių ir nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų ir patikrinimų vertinimo kriterijai pateikiami iš anksto, kad mokiniai su mokytojais juos galėtų aptarti ir išsiaiškinti.

86. Vertinimo ugdymo procese informacija panaudojama nustatant mokinių mokymosi poreikius, pritaikant mokymo/si programas individualiai mokiniui, mokinių grupei ar klasei, aptariant mokymosi pasiekimus ir pažangą su mokiniais ir jų tėvais (globėjais).

87. Duomenys apie mokinių pasiekimus, surinkti atliekant nacionalinius ir tarptautinius mokinių pasiekimų tyrimus bei standartizuotus testus, panaudojami informuojant tėvus (globėjus) ir visuomenę apie bendrojo ugdymo kokybę bei rezultatus, rengiant formalaus ir neformalaus ugdymo programas, kuriant mokymo/si medžiagą, aprūpinant mokyklas priemonėmis, rengiant mokytojus ir tobulinant jų kvalifikaciją.

88. Pradinio ugdymo programoje pirmos klasės mokytojas susipažįsta su priešmokyklinio ugdymo pedagogo parengtomis rekomendacijomis apie vaiko pasiekimus ir individualią pažangą ir užtikrina ugdymosi tęstinumą.

89. Pradinio ugdymo procese prioritetas teikiamas mokymąsi palaikančiam vertinimui. Vertinami individualūs pasiekimai bei pažanga, nelyginant mokinio su kitais.

90. Pradinio ugdymo programoje mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimui naudojami komentarai, vertinimo aplankai (portfolio), kuriuos mokytojo padedami mokosi sudaryti patys mokiniai, kartu mokydami išivertinti savo pasiekimus. Mokinių pasiekimai pažymiais nevertinami.

91. Pradinio ugdymo programos pabaigoje mokytojas parengia Pradinio ugdymo programos baigimo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašą, kad mokiniui būtų užtikrintas sėkmingas perėjimas prie mokymosi pagal pagrindinio ugdymo programą, atsižvelgiant į individualius jo pasiekimus.

92. Pradinio ugdymo programa laikoma baigta, kai mokinys pasiekia joje numatytus ugdymosi rezultatus.

93. Pagrindinio ugdymo programos mokytojai susipažįsta su kiekvieno mokinio Pradinio ugdymo programos baigimo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašu ir užtikrina ugdymosi tęstinumą.

94. Pagrindinio ugdymo/si procese prioritetas teikiamas formuojamajam mokymąsi palaikančiam vertinimui. Mokiniai mokosi išivertinti savo mokymosi pasiekimus ir pažangą, mokytojo konsultuojami kaupia vertinimo aplanką.

95. Vertinant mokinių žinias ir supratimą, žinių taikymo ir aukštesniuosis mąstymo gebėjimus įvertinimo informacijai užrašyti naudojami pažymiai (10 balų skalėje), komentarai, kaupiamieji taškai. Įvertinimai mokiniams paaiškinami žodžiu ir/ar raštu, aptariant tolesnius mokymosi žingsnius.

96. Baigiant pagrindinio ugdymo programą mokiniai dalyvauja pasiekimų patikrinime, kurį sudaro privaloma ir pasirenkamoji dalis.

97. Pagrindinio ugdymo programa laikoma baigta mokiniui pasiekus joje numatytus ugdymosi rezultatus.

98. Vidurinio ugdymo programos mokytojai susipažįsta su kiekvieno mokinio pagrindinio ugdymosi rezultatais ir užtikrina ugdymosi tęstinumą.

99. Vidurinio ugdymo procese taikomas mokymąsi palaikantis ir diagnostinis bei kaupiamasis vertinimas kaip mokinių pasiekimų savikontrolės įrankis.

100. Siekiama, kad įvertinime baigiant vidurinio ugdymo programą vis didesnę svarį įgautų subalansuota mokymosi pasiekimų kaupimo sistema, kad mokinių pasiekimai įgyti neformalioju ir savaiminio mokymosi būdu būtų pripažįstami, įvertinami ir fiksuojami mokymosi pasiekimus įteisinančiuose dokumentuose.

101. Baigdami vidurinio ugdymo programą mokiniai laiko privalomus ir pasirenkamuosius brandos egzaminus ir/ar rengia brandos darbą. Pasiekimams vertinti taikomas kriterinis vertinimas. Kiekvienas vertinamų pasiekimų komponentas (pvz., modulio, egzamino dalies, brandos darbo ir kt. įvertinimas) turi atitinkamą procentinę vertę ir galutinis įvertinimas nėra atskirų įvertinimų aritmetinis vidurkis.

102. Vidurinio ugdymo programa laikoma baigta mokiniui pasiekus joje numatytus ugdymosi rezultatus.

XII. BENDROJO UGDYMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

103. Bendrojo ugdymo kokybę užtikrina mokyklos viduje nuolatinį grįžtamąjį ryšį teikianti vertinimo sistema ir išorinės (valstybės ir/ar savininko, dalininko) ugdymo kokybės užtikrinimo priemonės.

104. Siekiant bendrojo ugdymo kokybės:

104.1. Bendrosiose programose aiškiai apibrėžiami mokinių ugdymo/si tikslai ir mokymosi pasiekimai;

104.2. nacionaliniuose teisės aktuose nustatomos bendrojo ugdymo programų įgyvendinimo gairės, suderintos su bendrųjų programų reikalavimais ir visomis interesų grupėmis;

104.3. pasiekama dermė tarp keliamų ugdymo tikslų ir jiems įgyvendinti skiriamų lėšų, garantuojant materialiuosius ir žmogiškuosius išteklius kiekvieno mokinio kokybiškam ugdymui;

104.4. veiksmingai derinami mokyklų veiklos vidaus ir išorės vertinimo būdai, konstruktyvaus grįžtamojo ryšio mechanizmai ir procedūros, skiriami ištekliai skatinantys mokyklas ir mokytojus tobulėti, prisiimant atsakomybę už mokinių ugdymo/si rezultatus, būti savo veiklą apmąstančiomis, besimokančiomis organizacijomis;

104.5. mokinių pasiekimų tyrimų ir vertinimo duomenys panaudojami informuotam ugdymo/si kokybės gerinimui, mokyklų vadovų ir mokytojų atskaitingumo įtvirtinimui, visuomenės informavimui apie mokyklų darbo kokybę.

105. Remiantis tarptautinių ir nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų, standartizuotų testų, mokinių ugdymo/si rezultatų patikrinimų ir kt. duomenų analize sprendžiama apie bendrojo ugdymo kokybę valstybėje, savivaldybėse, atskirose mokyklose ir/ar klasėse ir nustatoma, kuriose srityse (ugdymo turinio, proceso, vertinimo, ugdymo/si aplinkos) ir koku lygmeniu reikalinga kryptinga švietimo pagalba ir finansinė parama ugdymui tobulinti.

106. Siekiant užtikrinti kokybišką ugdymo/si procesą ir aukštus mokinių pasiekimus didinamas mokyklų savarankiškumas ir finansiškai remiamos jų konkrečios pastangos kurti ir diegti ugdymo/si inovacijas, plėtoti virtualų mokymąsi.

107. Užtikrinama, kad mokymo/si priemonių turinys atitiktų bendrojo ugdymo programų vykdymo principus ir tikslus, bendrųjų programų reikalavimus. Plėtojamas skaitmeninio ugdymo/si turinio kūrimas.

XIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

108. Bendrojo ugdymo programos vykdomos ir periodiškai atnaujinamos, atsižvelgiant į kintančius mokinių poreikius, lūkesčius bei didėjančią ugdymosi galimybių įvairovę, valstybės ir savivaldybių sociokultūrinės ir ekonominės plėtros strategines kryptis, tarptautines švietimo tendencijas, mokslo ir technologijų inovacijas.

109. Stiprinamas bendrojo ugdymo programų vykdančių institucijų ryšys su mokslo ir edukologinius tyrimus atliekančiomis institucijomis.

110. Nuolat permąstoma Lietuvos ir kitų šalių mokytojų praktika, skatinamas ekspertinis šių praktikų vertinimas ir sklaida mokyklose.

111. Skatinamas ir palaikomas mokyklų bendruomenių savarankiškumas ir aktyvumas, lyderystė kuriant ir įgyvendinant inovacijas ugdymo kokybei ir mokinių pasiekimams gerinti.